

Evaluatie accommodatiebeleid

Berg en Dal, 5 maart 2021

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding	4
Vooraf.....	4
Aanleiding van de evaluatie.	4
Doel accommodatiebeleid en daaraan gekoppelde subsidies.	4
Hoofdstuk 2 Het evaluatieproces.....	5
2.1 Het proces.....	5
2.2 We evalueren in twee stappen.	5
2.3 Wat evalueren we niet?.....	5
2.4 Opbouw evaluatienotitie.....	5
Hoofdstuk 3, Welke uitgangspunten werkten goed, welke minder.	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Uitgangspunten op de hoofdlijnen.....	6
3.3 Evaluatie per onderdeel.	7
3.3.1 Algemeen:	7
3.3.2 Welzijnsaccommodaties.....	8
3.3.3 Sportaccommodaties	10
3.3.4 Financiële aspecten	13
3.4 Deelconclusies evaluatie op hoofdlijnen	14
Hoofdstuk 4. Ontwikkelingen algemeen	15
4.1 Demografische ontwikkelingen in Berg en Dal.....	15
4.1.1 Inleiding.....	15
4.1.2 Bevolkingsontwikkeling per kern in beeld	15
4.1.3 Overzicht woningbouwopgave in relatie tot woningbouwplanning 2020-2029..	16
4.2 Deelconclusie demografische ontwikkeling:.....	17
4.3 Onderzoek naar sportdeelname en ledenontwikkeling sport.	17
4.3.1 Uitkomsten Kennis informatie Systeem Sport (KISS-rapportage).....	17
4.3.2 Ledenontwikkeling buitensport Berg en Dal.....	19
4.4 Deelconclusies ledenontwikkeling buitensport Berg en Dal	20
4.5 Onderzoek naar deelname aan cultuur	20
4.5.1 Deelconclusies demografische ontwikkelingen en betekenis voor cultuur.....	20
4.5.2 Ledenontwikkeling binnen cultuur landelijk.....	21
4.5.3 Ledenontwikkeling Berg en Dal.....	22
4.6 Deelconclusies cultuur:	23
5. Inhoudelijke trends en ontwikkelingen accommodaties.....	23
5.1 Sociaal-maatschappelijk trends.....	23
5.2 Wettelijke ontwikkelingen	24

5.3	Trends en Ontwikkelingen Sport(accommodaties).....	24
5.4	Trends en ontwikkelingen welzijnsaccommodaties (dorps- en kulturhusen).....	25
5.6	Deelconclusies voor accommodatiebeleid.	25
6.	Inhoudelijke trends en ontwikkelingen subsidies.....	26
6.1	Deelconclusies subsidiebeleid.	26
7	Eindconclusies.....	26
Hoofdstuk 8	Het verdere proces.....	27

Evaluatie accommodatiebeleid en daaraan verbonden subsidies.

Datum: 5 maart 2021

Hoofdstuk 1 Inleiding

Vooraf.

De hoofdlijnen, uitgangspunten en normeringen voor het accommodatiebeleid zijn in oktober 2016 vastgesteld. Daarbij is afgesproken om accommodaties per dorp goed in beeld te brengen en te bezien of beter gebruik mogelijk is. Deze vraag is gekoppeld aan de dorpsagenda's waarbij inwoners zelf kunnen aangeven wat ze belangrijk vinden voor hun dorp. Ervaren is dat accommodatiegebruik en beheer geen echte belangstelling bleek te hebben bij dorpsbewoners. Dorpsbewoners waren meer gericht op activiteiten en vinden het vanzelfsprekend dat daarvoor een accommodatie beschikbaar is.

Deze integrale insteek gekoppeld aan de dorpsagenda's is ingeruild voor een andere aanpak. De tweede fase van het accommodatiebeleid zou per dorp geïnventariseerd worden waarbij in gesprek wordt gegaan met de accommodatiebeheerders. We wilden 2 dorpen per jaar op deze wijze inventariseren. We zijn daarmee in 2019 gestart in Millingen aan de Rijn. Een inventarisatieronde in dit dorp heeft plaatsgevonden. Maar door prioritering en later de corona pandemie (2020-....) is dit proces stil komen te liggen. Omdat het proces per dorp intensief was en toch een lange doorlooptijd heeft om alle dorpen in beeld te hebben is ook vanwege de tekorten op de begroting overgegaan op een andere aanpak per categorie van accommodaties.

Deze aanpak willen we nu combineren met de door de gemeenteraad gevraagde evaluatie van het accommodatiebeleid.

Aanleiding van de evaluatie.

De gemeenteraad heeft bij de begrotingsbehandelingen voor 2021 gevraagd om een evaluatie van het accommodatiebeleid. Dat is door het college toegezegd.

Accommodaties kosten over het algemeen veel geld. Omdat we als gemeente te maken hebben met flinke tekorten op de begroting is het goed om nog eens kritisch naar het huidige beleid te kijken.

Doel accommodatiebeleid en daaraan gekoppelde subsidies.

In 2016 heeft de gemeenteraad van Berg en Dal de nota "Ontmoeten en verbinden met accommodaties" vastgesteld. Deze nota bevat de hoofdlijnen van het accommodatiebeleid, wat gericht is op het stimuleren van ontmoeten en elkaar leren kennen om de dorpen leefbaar te houden. Ontmoeten vindt voornamelijk plaats in accommodaties zoals dorpshuizen, sportaccommodaties en cultuurgebouwen. Het behouden van zoveel mogelijk voorzieningen in de dorpen is daarom ook een van de uitgangspunten.

De doelen en uitgangspunten van deze nota zijn verwerkt in de subsidieregelingen voor de jaarlijkse subsidie voor de sport en cultuur. Ook is er een regeling voor investeringssubsidies sportaccommodaties. Daar waar geen subsidieregeling voor is opgesteld gaan we uit van maatwerk.

Het doel van de evaluatie is erop gericht het accommodatiebeleid slimmer, efficiënter en goedkoper in te richten.

Hoofdstuk 2 Het evaluatieproces.

2.1 Het proces

Voor de evaluatie kijken we terug naar de eerste 5 jaar van het beleid. Maar we kijken ook naar wat de toekomst ons naar verwachting gaat brengen. De ontwikkelingen in de samenleving staan niet stil. Deze te verwachten ontwikkelingen zijn belangrijk om niet achter de feiten aan te lopen. Investerings moeten goed worden besteed en bijdragen aan ons doel van toekomstbestendige accommodaties. We willen daarbij de maatschappelijke impact afzetten tegen de kosten en kijken of het allemaal nog wel betaalbaar is voor de toekomst. We proberen dat in beeld te brengen door de volgende stappen:

1. Een evaluatie op de hoofdlijnen van beleid, de eigen ervaringen en financiële impact. (Hoofdstuk 3).
2. Het in beeld brengen van trends en ontwikkelingen voor sport en cultuur incl. demografische- en ledenontwikkelingen (hoofdstuk 4).
3. Ophalen kader en gewenste ontwikkelingen bij de gemeenteraad op basis van een discussienotitie: 6 april 2021.
4. Gesprekscyclus met alle organisaties vanuit het kader van de raad en de ervaringen en wensen van de verenigingen en organisaties (april- november 2021).
5. Bijstellen en aanvullen evaluatie accommodatiebeleid.
6. Koersdocument met een toekomstperspectief met de koers voor een inhoudelijk en kwalitatief goede voortzetting van het beleid of wat daar voor nodig is. Hierbij komen betaalbaarheid, toekomstbestendigheid en samenwerking of samengaan aan bod (mei/juni 2022).
7. Uitwerking koersdocument (na vaststelling gemeenteraad).

2.2 We evalueren in twee stappen.

De evaluatie vindt in twee delen plaats. Eerst ambtelijk, daarna in gesprek met het veld. In de ambtelijk voorbereide evaluatie zullen daarom nog niet alle vragen voor de evaluatie beantwoord kunnen worden. Deze ambtelijke rapportage dient als onderlegger voor een discussie met de raad over de wensen of richting voor het toekomstige accommodatiebeleid. Hiervoor is een discussienotitie opgesteld om te bepalen aan welke knoppen gedraaid mag worden. Dat is nodig om vooraf te weten welke richting de gemeente op denkt. Met dit kader kunnen we dan in gesprek gaan met verenigingen. Na het gesprek met de verenigingen zullen we de evaluatie verder aanvullen en opnieuw aan u voorleggen.

2.3 Wat evalueren we niet?

De evaluatie gaat niet over het hele accommodatiebeleid. Bij de evaluatie hebben we het onderwijs (apart regime) en het gemeentelijk vastgoed zoals de sporthallen buiten beschouwing gelaten. Voor de gemeentelijke gebouwen is een vastgoedvisie in de maak. Bij het koersdocument worden de verbindingen gelegd zodat er een integraal en samenhangend beleid ontstaat.

2.4 Opbouw evaluatienotitie.

Deze evaluatie is als volgt opgebouwd.

Deze notitie met de deelconclusies en eindconclusies met een verwijzing naar de (cijfermatige) bijlagen waar u de onderbouwing terug kunt vinden. In de notitie staan nog geen aanbevelingen. We willen daarover met de raad in gesprek gaan aan de hand van een discussienotitie. Deze discussienotitie geeft keuze mogelijkheden voor de raad. Deze keuzes zijn dan leidend voor de gesprekken met de organisaties in onze gemeente.

De bijlagen bestaan uit:

1. Een overzicht van de accommodaties (bijlage 1).
2. Een overzicht van alle kosten besteed aan accommodaties over 2017-2021 (bijlage 1 tabblad 3).
3. Veldenoverzicht (bijlage 2)

4. Ledenontwikkelingen Berg en Dal over de laatste 5 jaar(bijlage 3).
5. Kiss rapportage met ontwikkelingen op sportdeelname en ledenontwikkelingen landelijk en in Berg en Dal (bijlage 4).
6. Gebruik van de voor nieuwe inwonerinitiatieven gratis toegankelijke Wmo ruimten (bijlage 5).

Hoofdstuk 3, Welke uitgangspunten werkten goed, welke minder.

3.1 Inleiding

Allereerst zijn de algemene uitgangspunten omschreven uit de nota “ontmoeten en verbinden met accommodaties” van oktober 2016. De nota beschrijft de regels die gelden om een bijdrage van de gemeente te kunnen ontvangen.

Daarna volgt een tabel met de uitgangspunten en de opgedane ervaringen op de onderdelen algemeen, welzijn en sport. Hierbij is de totale omvang van de investeringen genoemd over de laatste 5 jaar.

Na elke tabel volgen zaken die ook hebben gespeeld en aandacht hebben gekregen.

Kanttekening.

Als kanttekening vooraf is van belang te weten dat de gebouwen die vallen onder het accommodatiebeleid vaak niet in eigendom of beheer van de gemeente zijn. Ook niet elke accommodatie of activiteit krijgt of heeft een (investerings-)subsidie of bijdrage van de gemeente ontvangen. Daarom ontbreekt transparantie en inzicht en heeft de gemeente alleen invloed via haar subsidiebeleid.

3.2 Uitgangspunten op de hoofdlijnen

1. Het kunnen ontmoeten en elkaar leren kennen is de kapstok voor het accommodatiebeleid. Daarbij gaan we zoveel mogelijk uit van de eigen inzet van onze inwoners. Gebouwen zijn nodig om activiteiten in te kunnen doen. Daarom staan de activiteiten centraal en niet de gebouwen. Deze activiteiten dragen bij aan wat wij belangrijk vinden (inhoudelijke beleidsdoelen). Met een beperkt aantal gebouwen willen we zoveel mogelijk activiteiten faciliteren.
2. Multifunctioneel gebruik van accommodaties is een uitgangspunt. Leegstand in gebouwen willen we voorkomen. Uitbreiding of aanpassing kan daarom alleen plaatsvinden als er geen leegstand meer is in de directe omgeving. Hiervoor is de afstand van 6 km een criterium.
3. Alle accommodaties worden zoveel mogelijk geprivatiseerd. Dat wil zeggen onder verantwoordelijkheid gebracht van de gebruikers via een recht van opstal of erfpacht. Gebruikers zijn meer betrokken en hebben meer overzicht op wat er moet gebeuren.
4. In het accommodatiebeleid streven we naar het behoud van zoveel mogelijk voorzieningen in de verschillende wijken en dorpen. Dit om de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de dorpen zoveel mogelijk te behouden. De laatste ontmoetingsfunctie op het gebied van welzijn wordt in stand gehouden ook al is er leegstand en kost dat geld. Dit zijn veelal de kulturhusen en dorpshuizen.
5. Er zijn diverse normeringen aangelegd voor de sporten voetbal, korfbal en tennis. Het uitgangspunt daarbij is breedtesport. Hierop is de normering afgestemd. Dat betekent dat we niet alle ambities van de sportverenigingen meer honoreren. (bijv: de subsidie voor het aantal velden bij voetbal is afgestemd op maximaal 2 x trainen bij voetbal per team en de te spelen wedstrijden, bij de tennis gaan we uit van 90 spelende leden per baan).

6. De subsidies voor sport zijn gebaseerd op het aantal spelende jeugdleden.
7. Om zonder bureaucratie snel te kunnen starten met nieuwe bewonersinitiatieven kan het eerste jaar gratis gebruik worden gemaakt van de wmo kamers in de dorps- en kulturhusen.
8. Investerings voor welzijnsgebouwen zijn maatwerk. Hier zijn geen regels voor opgesteld omdat de verschillen tussen de dorpshuizen en kulturhusen te groot zijn. Dat geldt ook voor muziekverenigingen en schutterijen. Uitbreiding en aanpassing van deze accommodaties is alleen mogelijk als er geen alternatief binnen 6 km aanwezig is. Tenzij het de laatste accommodatie is voor ontmoeten.
9. Tot slot een belangrijk principe voor subsidie. Het uitgangpunt is altijd dat subsidie aanvullend is op de eigen inkomsten. Dat betekent dat we bij investeringen altijd vragen om ook elders subsidie aan te vragen of zichtbaar te maken wat de vereniging heeft gedaan om extra eigen inkomsten te verwerven.

3.3 Evaluatie per onderdeel.

Sluit aan bij de tabellen uit de nota Ontmoeten en verbinden met accommodaties.

3.3.1 Algemeen:

Berg en Dal, nieuw beleid	Evaluatie
Overdragen van alle verantwoordelijkheden voor accommodaties aan verenigingen en organisaties.	De verenigingen zijn inmiddels allen zelf verantwoordelijk voor hun eigen accommodatie. Ook het onderhoud van de laatste nog niet geprivatiseerde sportvereniging heeft plaatsgevonden (BVC).
Onderwijs, sport en welzijn gerelateerde activiteiten onderbrengen bij de accommodatie waar dat functioneel het meest past.	Hiermee zijn geen specifieke ervaringen opgedaan.
De binnensport- en welzijns-accommodaties, die de gemeente beheert of verhuurt, aanwijzen als accommodaties ten algemene nutte om te voldoen aan de Wet Markt en Overheid.	Heeft plaatsgevonden. De sporthallen, Mallemolen en Den Ienloop zijn als zodanig aangewezen. Dat betekent dat deze bedrijfsmatige activiteiten die normaal ook door een marktpartij kunnen worden uitgevoerd geen tarieven hoeft te hanteren tegen minimaal de kostprijs.
Realiseer maatwerkoplossingen in samenspraak met de inwoners en verenigingen van het dorp, voor accommodaties die niet kostendekkend zijn en/of minder dan 50% bezetting hebben(uitvoering van beleid tweede fase project vanaf 2017).	2 ^e fase accommodatiebeleid is eind 2019 gestart nadat is gebleken dat een combinatie met de dorpsagenda's niet heeft gewerkt. Een integrale dorpsgerichte benadering was het uitgangspunt. Er is gestart in Millingen. Inventarisatie heeft plaatsgevonden. Door prioritering in het werk en Corona is hier verder geen uitvoering meer aan gegeven. Om er meer snelheid in te krijgen is een aanpak per soort accommodatie gekomen. Dit wordt gecombineerd met de door de gemeenteraad gevraagde evaluatie. De accommodaties waar we het over hebben zijn vaak geen eigendom van de gemeente. Hierdoor hebben we geen zicht op de bezetting en al helemaal niet op de financiën. De praktijk wijst uit dat organisaties zelf aan de bel trekken als er hulp nodig is. Tot die tijd regelen ze het vooral zelf.

Wat verder ter evaluatie van belang is.

Duurzaamheid

Dit punt is ten tijde van de vaststelling van het accommodatiebeleid niet meegenomen. Wel is een aanpassing doorgevoerd. Subsidies voor duurzaamheid met een terugverdien effect worden niet meer verstrekt. Hiervoor wordt verwezen naar de duurzaamheidslening.

Bij nieuwbouw of aanpassing van het gebouw wordt ten eerste verwezen naar de eisen van het bouwbesluit en vervolgens naar ons duurzaamheidsbeleid. Daarbij geldt dat het streven bij nieuwbouw aardgasvrij is maar tenminste aardgas ready. Ook kan je eisen stellen aan klimaatbestendig bouwen (zonweringbestendig bouwen om airco overbodig te maken). Voor een aanvraag om een nieuwe dakbedekking zal tevens als eis gelden dat moet worden geïsoleerd. Bouwkundige aanpassingen aan een gebouw zullen overigens wel in de subsidie worden meegenomen. Dat betekent dat de investeringen die nu in het meerjaren investeringsplan staan mogelijk duurder zullen uitpakken. Dat kan noodzaken (vanwege betaalbaarheid) om het aantal accommodaties te beperken en te komen tot kernaccommodaties.

Milieu

Ook worden steeds meer eisen gesteld aan milieu. Zo ook voor kunstgrasvelden. Omgevingsvremde zaken moeten worden tegengegaan. Dat betekent weer dat aanvullende maatregelen nodig zijn om bijv. infill en kunstgrasvezels op het sportpark zelf te houden. Ook hier zullen de kosten hoger worden. Ter vergelijking, een toplaag kunstgrasveld is in ons meerjareninvesteringsplan op € 200.000,- begroot. Door de aanvullende eisen komt dat op € 300.000,-.

3.3.2 Welzijnsaccommodaties.

(Investering 2017/2021: € 641.867,- en exploitatie € 123.000)

Berg en Dal 2017	
Eén accommodatie voor ontmoeting per dorp is uitgangspunt.	<p>Ongeacht de kosten blijft die ene accommodatie gefinancierd.</p> <p>De Vriendenkring is op grond van dit uitgangspunt gerenoveerd. De accommodatie was financieel toekomstbestendig. Het Kulturhus in Leuth was voor de activiteiten in de Vriendenkring geen alternatief (bijdrage € 115.000).</p> <p>De Sprong in Ooij heeft financiële hulp gekregen om daarmee weer toekomstbestendig te kunnen worden zonder aanvullende jaarlijkse subsidies(bijdrage € 60.000,-).</p> <p>Het Zaalte in Heilig Landstichting is uitgebreid zodat het Bosduiveltje kon worden gesloopt. De exploitatiemogelijkheden zijn verbeterd voor de toekomst (bijdrage € 256.000,-).</p> <p>Een eenmalige financiële injectie kan voldoende zijn om weer jaren zelfstandig verder te kunnen zo is gebleken bij de genoemde organisaties.</p>
Investeringsubsidies ¹ worden alleen nog toegekend als medegebruik niet mogelijk is	De Vriendenkring is hierop gerenoveerd. Het kulturhus had geen ruimte om de activiteiten van

¹ Bijdrage in de vervanging of aanschaf van een gebouw, veld, baan etc.

<p>binnen een straal van 6 km hemelsbreed en de vereniging of de accommodatie levensvatbaar is voor de toekomst. Tenzij het de laatste welzijnsaccommodatie in een dorp/kern is (multifunctionele gebouwen).</p>	<p>de Vriendenkring onder te brengen. Daarnaast was de Vriendenkring toekomstbestendig. De verbouwing heeft er wel toe geleid dat VVLK minder inkomsten kon genereren in de kantine.</p> <p>De Sprong was de laatste welzijnsaccommodatie in het dorp.</p> <p>Het Zaalpje is het enige ontmoetingspunt in Heilig Landstichting.</p>
<p>Ondergrens bezetting gemeentelijke accommodatie is 50% vanuit kostenbeperking.</p>	<p>Dit criterium is van toepassing als er een investeringssubsidie wordt gevraagd. Is de bezetting te laag dan wordt ook naar andere leegstaande ruimte gekeken om efficiënt gebruik van ruimte te bevorderen. Ook vanuit duurzaamheid een goed instrument.</p> <p>Ervaring leert dat de bezetting altijd weer een discussiepunt is. We hebben een berekeningswijze vastgesteld. Omdat de piekuren altijd in de namiddag en avond liggen roept het de vraag op of we de mogelijkheden overdag moeten meetellen? Als we de bezetting overdag meetellen zijn veel accommodaties lang niet 50% bezet.</p> <p>Ook als een organisatie financieel toekomstbestendig is ondanks de bezettingsgraad gaan andere mechanismes in werking. Bijv. Nabij sporten is zo belangrijk dat we de bezettingsgraad ondergeschikt vinden. Ook is het criterium niet altijd leidend als blijkt dat een accommodatie financieel toekomstbestendig is en zonder jaarlijkse subsidie verder kan.</p> <p>Het criterium kan je als richtlijn blijven hanteren om in gesprek te gaan en voor een stuk bewustwording van de leegstand. Het kan niet dienen als financiële weigeringsgrond voor bijv. een investeringssubsidie.</p>
<p>Handhaaf de huidige lage tarieven (exclusief inflatiecorrectie) voor de eigen accommodaties om ontmoeten mogelijk te houden.</p>	<p>Tarieven voor de sporthallen en zalen zijn geharmoniseerd bij de herindeling. De tarieven zijn laag en niet kostendekkend om sporten makkelijk mogelijk te maken. Tarief wordt per 1-8-2021 aangepast op de tarieven bij de ons omringende gemeenten (+€ 5 en inflatiecorrectie)</p> <p>De tarieven van andere accommodaties zoals de Mallemolen zijn onderwerp van gesprek geweest omdat ze als te laag werden ervaren. Hierover zijn afspraken gemaakt.</p>
<p>In 10 dorpen een laagdrempelig inloop- en ontmoetingspunt realiseren voor activiteiten (vml. dagbesteding) en het stimuleren van nieuwe burgerinitiatieven die zonder bureaucratie het eerste jaar gratis gebruik mogen maken van een accommodatie (vml. wmo kamers).</p>	<p>In 8 dorpen zijn ontmoetingsruimtes gerealiseerd voor inloop en ontmoeting.</p> <p>Berg en Dal = Kerstendal Ooij = De Sprong Millingen = St Martinusschool Beek = Kulturhus Beek Groesbeek = 't Trefpunt, in de Meent (ZZG)</p>

	<p>Leuth = Kulturhus Leuth Kekerdom = Kulthurhus Kekerdom Groesbeek = Voorzieningshart op de Heuvel Totale kosten hiervoor op onze begroting zijn: € 83.700,-</p> <p>Het gratis gebruik van de inloopruimtes is ook voor inwonerinitiatieven goed gebruikt. Er zijn 6 tot 9 inwonerinitiatieven die per ruimte zijn opgestart. Zeker de helft van de opgestarte activiteiten heeft een structureel karakter gekregen. (zie bijlage 5)</p>
--	--

Wat verder ter evaluatie van belang is.

Dorpshuizen en Kulturhusen zijn op zeer verschillende manieren tot stand gekomen. Ook worden ze op verschillende wijze gebruikt. Ze zijn allemaal verschillend. Daarom zijn er niet echt aanvullende criteria opgesteld voor investeringen en is uitgegaan van maatwerk.

Omdat we geen inzage hebben in de financiën van gebouwen waar we geen eigenaar van zijn weten we niet wanneer er een financieel beroep op de gemeente wordt gedaan. Ervaring leert dat bestuurders van dorps- en kulturhusen soms de kennis en het overzicht missen om financiële verrassingen voor te zijn. Als er een beroep op de gemeente wordt gedaan wordt wel ondersteuning geboden om weer orde op zaken te krijgen (bijv. De Sprong).

Als voorwaarde/tegenprestatie voor investeringen is inmiddels als aanvullend criterium toegevoegd dat het gebouw "om niet" (zonder kosten) eigendom wordt van de gemeente als het gebouw niet meer als zodanig in gebruik blijft. (voorbeelden 't Zaalte, De Sprong, De Vriendenkring)

Tot dusver hebben muziekverenigingen en schutterijen geen aanvragen gedaan voor investeringen. Feitelijk vallen ze onder maatwerk. Zo is er in het verleden een schutterijgebouw in de Horst gebouwd. Muziekverenigingen zijn vaak kleine verenigingen maar wel met een eigen gebouw (welke?) waar investeringen hoog kunnen zijn. We zullen meer specifiek beleid moeten ontwikkelen om hier een duidelijk antwoord op te kunnen geven.

3.3.3 Sportaccommodaties

(totale investeringen 2017/2021: € 3.065.638,-)

Onderhoud uniformeren door overdracht van de verantwoordelijkheid.	Met privatisering van BVC zijn alle sportaccommodaties geprivatiseerd. Met uitzondering van sporthallen. Het onderhoud is daarmee een verantwoordelijkheid van de sportvereniging. Deze krijgen op grond van een nadere regeling subsidie toegekend. Criteria daarbij zijn het aantal velden, kleedkamers en jeugdleden.
Overdracht van verantwoordelijkheden met als subsidievoorwaarde kwaliteitseisen voor bespeelbaarheid.	De bespeelbaarheid is daarmee een verantwoordelijkheid van de vereniging. Afkeuring van velden of banen door de overkoepelende bond heeft tot nog toe niet plaatsgevonden. De subsidie kon daarom altijd worden toegekend.
Overdracht onderhoud nadat achterstanden zijn ingelopen of gecompenseerd	De accommodaties zijn in de 0-situatie overgedragen waarmee achterstallig onderhoud is gecompenseerd.
De gemeente kent grote investeringssubsidies toe voor sportief noodzakelijke voorzieningen.	Omwille van de continuïteit van verenigingen en het waarborgen van de investeringen is dit voorbehouden aan de gemeente. Verenigingen kunnen investeringssubsidies aanvragen bij de gemeente als vervanging noodzakelijk is. Als er

	aan de criteria wordt voldaan (financiële toets, ledentoets e.d.) wordt subsidie toegekend.
Verplichting Btw voordelen behalen op onderhoud en investeringen voor buitensportverenigingen (korfbal en voetbal)	<p>Investeringsubsidies worden verstrekt op basis van het criterium goedkoopst adequaat. Via een onderhoudsstichting kon btw worden verrekend tot 2019. Daarvoor hebben de meeste verenigingen een beheerstichting opgericht (was beleid vanaf 2012). Door Europese jurisprudentie is sport niet meer btw verrekenbaar sinds 2019. De beheersstichting kan vanaf dat moment geen btw meer verrekenen.</p> <p>Hiervoor in de plaats is een BOSA regeling gekomen. Verenigingen kunnen voor 20% van de investering in de accommodatie en sportmaterialen subsidie aanvragen bij het rijk. Voor duurzaamheids- en toegankelijkheidsmaatregelen zelfs 30%.</p> <p>De beheerstichting kan nog steeds van nut zijn voor accommodaties waar meerdere gebruikers of verenigingen actief zijn. De stichting kan een meer objectieve rol hebben bij het onderhoud en beheer van de accommodatie. De vereniging kan zich dan alleen richten op de inhoudelijke activiteit zelf. Ook voor gezamenlijke inkoop en kan het voordelig zijn omdat op deze wijze makkelijker aan de drempelwaarden voor deze subsidie kan voldoen. Gezamenlijke inkoop wordt ook gestimuleerd vanuit de BOSA. https://www.sportsubsidie.nl/nieuws/BOSA-2020-94-miljoen-subsidie/</p>
Onderzoek of eigen accommodaties als Heuvelland, BIGA, Duffelt, Den Inloop en mogelijk het zwembad zijn onder te brengen in een afgezonderd intern bedrijfs onderdeel.	De betreffende accommodaties op het gebied van sport zijn ondergebracht in een apart bedrijfs onderdeel van de gemeente Berg en Dal. De bedrijfsvoering is daarmee apart geregeld. Voor Den Inloop is geen stichtingsbestuur tot stand gebracht zoals wel beoogd. Omdat deze accommodatie wordt gezien als bedrijfsverzamelgebouw wat niet de core business is van de gemeente staat het gebouw te koop.
Doelgroepen faciliteren om accommodatie gebonden sporten uit te oefenen voor bijv. ouderen, jeugd en mensen met een beperking (sportstimulering bijv. beweegtuinten, CP (Cerebrale Parese) voetbal e.d.)	<p>Bij het terrein van Plurijn is een kunstgrasveld voor de doelgroep mensen met een beperking tot stand gebracht (niet door gemeente gesubsidieerd).</p> <p>Op dit moment hebben 13 sportaanbieders een specifiek aanbod voor mensen met een beperking en 3 sportaanbieders hebben of zijn bezig met ontwikkelen van een specifiek aanbod (walking sports) voor senioren. Sportclubs zijn hierin ondersteund door en vanuit het sportteam sportstimulering (uniek sporten, zie Gemeente Berg en Dal Uniek Sporten Sporten met een beperking)</p>

Bestuurskamers, kantines en tribunes worden niet vergoed ² bij tennis, korfbal en voetbal	Zijn nooit voor vergoeding in aanmerking gekomen.
De sportverenigingen compenseren voor eventuele gevolgen van wijzigingen in de Btw verrekening door het Rijk voor nieuwe investeringen (21% bij elke Investeringsubsidies)	Dit is niet nodig gebleken omdat de rijksoverheid daarvoor de BOSA regeling in het leven heeft geroepen. Deze vergoedt 20% van de investeringskosten.
Verenigingen uit Berg en Dal voorrang geven op gebruik van de binnensportaccommodaties.	Dit is wel toegepast en doorgevoerd in de reglementen van de sporthallen. Toch heeft dat nog geen echte gevolgen gehad waardoor verenigingen van buiten onze gemeente niet meer terecht konden.
Geen garantstelling voor investeringen in sportaccommodaties	Garantstellingen hebben in deze periode niet plaatsgevonden.
Geen leningen voor investeringen in sportaccommodaties	Doordat duurzaamheidsleningen werden ingevoerd is dit uitgangspunt niet meer langer houdbaar. Doordat deze leningen mogelijk werden is de nadere regeling voor sportinvesteringen aangepast. De gehanteerde lijn is nu dat investeringen die een terugverdieneffect hebben geen subsidie meer krijgen maar via een duurzaamheidslening mogelijk worden (bijv. led veldverlichting).
Normering belastbaarheid en bepaling capaciteit wedstrijdvelden en trainingsvelden voetbal, tennis en korfbal vaststellen.	Er zijn normeringen vastgesteld. Deze normeringen zijn transparant en worden strikt toegepast. De normering gaat uit van breedtesport en niet van topsport. Niet de ambitie van een sportvereniging is de maat maar het voldoende kunnen bewegen en de daarbij behorende faciliteiten. Topsportambities van verenigingen komen voor eigen rekening van de vereniging.
De vergoeding te bepalen op maximaal 80 % van de werkelijke kosten. Bij een langere levensduur dan gepland wordt deze vergoeding naar rato verhoogd tot maximaal 100%	Uit het onderzoek is gebleken dat verenigingen in 75% van de gevallen meer ontvangen aan subsidie dan de 80% omdat een voorziening vaak langer in gebruik wordt gehouden. Dat zegt wat over de gehanteerde afschrijvingstermijnen. Maar ook over de berekenende wijze waarop sportverenigingen geld proberen uit te sparen.
Geen medegebruiksvereiste meer voor investeringen bij sport.	Bij de harmonisatie van het accommodatiebeleid is het medegebruikscriterium geschrapt. Hierdoor wordt niet meer naar andere verenigingen gekeken waar eventueel ruimte zou kunnen zijn om daarmee efficiënt gebruik van de accommodatie te vergroten. Dit mede omdat het niet altijd praktisch uitvoerbaar is (veel afstemming en medewerking tussen verenigingen, afstand) en niet altijd ten goede komt van het behoud van voorzieningen in de dorpen.

Wat verder ter evaluatie van belang is.:

Duurzaamheid was geen item bij de harmonisatie van het accommodatie en subsidiebeleid. Er is hiervoor een aanvullende beleidslijn ontwikkeld waarbij subsidie is vervallen voor

² Kleedkamers worden wel vergoed. Dit was in vml. Ubbergen echter niet het geval.

duurzaamheidsinvesteringen met een terugverdieneffect. Daarvoor in de plaats zijn duurzaamheidsleningen mogelijk geworden.

Het uitgangspunt was om geen leningen te verstrekken voor investeringen omdat hier risico's aan zitten. Als een organisatie niet aan haar verplichtingen kan voldoen dan is alsnog sprake van subsidie. Omdat aan een duurzaamheidslening ook een terugverdien effect zit worden de exploitatielasten minder. Hierdoor is er ook minder risico dat de lening niet kan worden terugbetaald. Het niet verstrekken van leningen is als beleidslijn echter niet meer houdbaar.

Bouwkundige duurzaamheidsmaatregelen die bij een renovatie of nieuwbouw noodzakelijk zijn worden wel meegenomen in het te subsidiëren bedrag. (vb. DVSG). Vooralsnog wordt daarbij als grens het Bouwbesluit gehanteerd. Omdat het Bouwbesluit nog wel eens achterloopt in de ontwikkelingen en de gemeente Berg en Dal in 2030 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal, moeten we soms iets meer doen.

Een vereniging, ook kleine, vinden wij van groot belang voor een dorp. Het komt de leefbaarheid van een dorp ten goede. Dit uitgangspunt is omgezet in een ondergrens voor het aantal leden van een vereniging. Bij voetbal bijv. 50 leden, bij muziek 15 leden. Deze ondergrens geeft recht op subsidie en vervangingsinvesteringen. Dat houdt het verenigingsleven langer in stand in de kleine dorpen. Voor de toekomst kunnen demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de georganiseerde sporten tot een verhoging van deze norm voor ledenaantallen aanleiding geven om sporten toegankelijk en betaalbaar te houden. Denk aan kernaccommodaties goed gespreid over de gemeente.

In totaal hebben we 29,5 voetbalvelden (excl. oefenhoeken en keepershoecken en excl. de Heikant van Achilles). Waaronder 7 kunstgrasvelden en 21 natuurgrasvelden en 3 halve velden voor de jeugd. De voetbalclubs hebben op basis van de normering in onze subsidieregelingen een overschot van 8,5 veld.

De garantieperiode/levensduur van kunstgrasvelden bedraagt thans 15 jaar, hetgeen voorheen 10 jaar was. De afschrijvingstermijn in de Nadere Regels Subsidiëring Sportaccommodaties 2020 dient hierop aangepast te worden.

We zien dat clubs oefen- en keeperhoeken hebben. In de Nadere Regels Subsidiëring Sportaccommodaties 2020 zijn deze echter niet subsidiabel. In casu gaat het bij de voetbalclubs om 4 hoeken. Deze kunnen in het MIP worden afgeraamd (€ 165.000 over de komende 10 jaar).

We hebben 28 tennisbanen. Het overschot is momenteel 0.

We hebben 4 korfbalvelden. Er is geen overschot.

3.3.4 Financiële aspecten

We moeten ook kritisch naar de toekomstige investeringen gaan kijken. Het meerjaren investeringsplan zal zeker aangepast moeten worden doordat rekening moet worden gehouden met:

- Nieuwe (milieu-)technische eisen voor kunstgrasvelden voetbal en tennis en korfbal die een kostenverhogend effect hebben.
- Prijsontwikkelingen die een verhoging van de kosten laten zien. (een toplaag voor een kunstgrasveld kost € 75.000,- per veld meer. Totale meerkosten 12 x € 75.000= € 900.000,- over periode van 15 jaar).
- Ledenontwikkelingen en de behoefte aan velden en banen.
- Samengaan van verenigingen op 1 sportpark (zoals Achilles en Germania op dit moment)
- Afschrijvingstermijnen die nog aanpassing behoeven. (bijv. nieuwe kunstgrasvelden gaan 15 ipv 10 jaar mee)

- Keeperhoeken en oefenhoeken die niet subsidiabel zijn uit het MIP te halen (€ 165.000,- over en periode van 10 jaar).

Deze ontwikkelingen zijn nu nog niet volledig doorberekend in het huidige Meerjaren Investeringsplan (2021). Dat zal met grote waarschijnlijkheid een kostenverhogend effect hebben.

De voorlopige berekeningen laten het volgende zien:

In onderstaand overzicht is het meerjaren investeringsplan (MIP) aangepast aan de laatste prijsontwikkelingen in de markt en de laatst bekende eisen voor milieu en duurzaamheid. We zien een flinke toename in de kosten. .

Het overzicht is gebaseerd op 80% subsidie op de investeringen en veldattributen exclusief BTW.

De overzichten zijn per 10 jaar omdat we ervaren dat in het jaar dat we een investering op grond van de afschrijvingstermijnen verwachten dat deze niet altijd wordt ingediend. Dat doet zich vooral voor bij het vervangen van accommodaties na 40 jaar afschrijving. Toch verwachten we de investeringen ergens in de komende jaren te moeten doen. Daarom is een bandbreedte aangehouden van 10 jaar.

Voetbal en korfbal	2021-2030	2031-2040	2041-2050
Totaal Nieuw	€ 10.754.685	€ 13.569.300	€ 8.131.018
Totaal Oud	€ 9.321.731	€ 3.765.200	€ 6.437.373
hogere uitgaven	€ 1.432.954-	€ 9.804.100-	€ 1.693.645-

Tennis	2021-2030	2031-2040	2041-2050
tennis nieuw	€ 2.227.625	€ 851.800	€ 783.900
tennis oud	€ 1.851.592	€ 708.012	€ 651.574
hogere uitgaven	€ 376.033-	€ 143.788-	€ 132.326-

Totaal voetbal, korfbal en tennis	2021-2030	2031-2040	2041-2050
Totaal Nieuw	€ 12.982.310	€ 14.421.100	€ 8.914.918
Totaal Oud	€ 11.173.323	€ 4.473.212	€ 7.088.947
hogere uitgaven	€ 1.808.987-	€ 9.947.888-	€ 1.825.971-

Nog uit te werken toekomstige scenario's of keuzes zullen van bepalende invloed zijn op het kostenverloop.

3.4 Deelconclusies evaluatie op hoofdlijnen

1. Het accommodatiebeleid heeft in grote lijnen voldaan aan de verwachtingen.

a. Alle accommodaties voor sport zijn geprivatiseerd.
b. De gratis ruimte voor inwonerinitiatieven zijn tot stand gebracht.
c. Het normenkader voor tennis, voetbal en korfbal werkt waardoor investeringen ook voorspelbaar zijn gemaakt. (Zijn opgenomen in de begroting).
d. Het daarop gebaseerde subsidiebeleid is transparant en gelijkwaardig.
e. Het laatste ontmoetingspunt in drie dorpen (Ooij, Heilig Landstichting en Leuth) zijn behouden en op basis van de getoetste criteria financieel toekomstbestendig.
f. Gebouwen vallen terug aan de gemeente bij einde gebruik als tegenprestatie voor een investering (Zaaltje, Vriendenkring en De Sprong).

g. De tarieven voor de sporthallen zijn gelijkwaardig gemaakt en laag gebleven.
h. Tarieven bij de Mallemolen zijn onderwerp van gesprek geweest.
i. De bedrijfsvoering van de sporthallen en zwembad zijn financieel beter geregeld in onze administratie. (Doelen bedrijfsvoering staan meer los van politieke wensen).
2. Wat zijn de kanttekeningen bij het accommodatiebeleid?
a. Accommodatiebeleid is geen statisch document maar ontwikkelt mee (denk aan duurzaamheid, tegenprestatie bij investeringen).
b. Gebouwen zijn niet in eigendom van de gemeente waarop we geen transparante inzage hebben op de risico's. (bijv. voor investeringen die er aankomen zijn voor ons niet zichtbaar).
c. Het uitgangspunt 50% bezetting is als voorwaarde voor een investering niet te hanteren. (wijze van berekenen blijft lastig punt door piekbelasting in de avond en overdag leeg. Financiële toekomstbestendigheid is meer maatgevend).
d. Verenigingen werken wel samen maar gaan niet samenvoegen zolang er subsidie wordt gegeven. Ledenaantallen voor gesubsidieerde verenigingen zijn misschien te laag.
e. Cultuurgebouwen vallen onder welzijnsgebouwen. Muziekverenigingen met een eigen gebouw zijn niet specifiek uitgewerkt in het accommodatiebeleid. Dat moet alsnog plaatsvinden. Een verwijzing naar kulturhusen en dorpshuizen is daarbij een optie.
f. Het meerjaren investeringsplan zal elk jaar beter moeten worden bijgewerkt op prijsontwikkelingen, nieuwe eisen (milieu, duurzaamheid e.d.), behoeftebepaling.

Een specifieke uitwerking van de kosten over de laatste 5 jaar vindt u opgenomen in bijlage 1.

Hoofdstuk 4. Ontwikkelingen algemeen

4.1 Demografische ontwikkelingen in Berg en Dal

Bij het beschrijven van de trends en de algemene conclusies gaan we uit van het huidige beleid.

4.1.1 Inleiding

Om de demografische ontwikkeling in Berg en Dal te schetsen is gebruik gemaakt van de volgende twee bronnen:

- *Bevolkings- en huishoudensprognose 2017 Provincie Gelderland*
- *Monitor Wonen en Zorg Provincie Gelderland 2016*

Daarbij gaat het vooral om de trends die hierin zichtbaar worden. We weten dat het feitelijk aantal inwoners in 2021 (1-1 35.008) iets hoger ligt dan bij deze prognoses.

De Gemeente Berg en Dal heeft in 2020 op basis van de prognose in totaal 34689 inwoners (feitelijk was dat 34.444 inwoners). Op basis van de bevolkings- en huishoudensprognose 2017 Provincie Gelderland, zoals hieronder gevisualiseerd, is de verwachting dat:

- Het totale inwoneraantal voor de gemeente Berg en Dal blijft gelijk. Er is wel een duidelijke verandering in samenstelling van de bevolking zichtbaar (van jong schuift het op naar ouder en oud);
- Het aantal en aandeel van jongeren t/m 14 jaar stijgt van 13% in 2020 (4560 personen) naar 14% in 2040 (4862 personen);

- Het aantal en aandeel jongeren van 15 t/m 24 jaar daalt van 11% in 2020 (3832 personen) naar 9% in 2040 (3084 personen);
- Het totaal aantal jongeren (t/m 24 jaar) en het procentueel aandeel van jongeren in de totale bevolking blijft nagenoeg gelijk. Tussen 2020 en 2040 is er een verwachte daling van 1% (van 8392 personen in 2020 naar 7946 personen in 2040);
- Het aantal en aandeel van inwoners van 45 t/m 64 jaar daalt naar verwachting het meest in Berg en Dal van 32% in 2020 (10945 personen) naar 24% in 2040 (8189 personen);
- Het aantal en aandeel van inwoners van 65 jaar en ouder stijgt van 25% in 2020 (8614 personen) naar 34% in 2040 (11881 personen) en
- Het aantal en aandeel van inwoners van 75 jaar en ouder het sterkste toeneemt in de gemeente Berg en Dal. Van 11% (3730 personen) naar 19% (6712 personen).

Bevolkingsprognose - Berg en Dal

	totaal	leeftijd t/m 14 jaar	leeftijd 15 t/m 24 jaar	leeftijd 25 t/m 44 jaar	leeftijd 45 t/m 64 jaar	leeftijd 65 t/m 74 jaar	leeftijd 75+ jaar
2020	34689	4560 (13%)	3832 (11%)	6738 (19%)	10945 (32%)	4884 (14%)	3730 (11%)
2025	34402	4472 (13%)	3394 (10%)	6811 (20%)	10129(29%)	4965 (14%)	4631 (13%)
2030	34429	4606 (13%)	3087 (9%)	7011 (20%)	9064 (26%)	5334 (15%)	5327 (15%)
2035	34472	4722 (14%)	2973 (9%)	6910 (20%)	8287 (24%)	5572 (16%)	6008 (17%)
2040	34678	4862 (14%)	3084 (9%)	6662 (19%)	8189 (24%)	5169 (15%)	6712 (19%)

Bron: Bevolkings- en huishoudensprognose 2017 Provincie Gelderland

4.1.2 Bevolkingsontwikkeling per kern in beeld

Als we kijken naar de verwachte bevolkingsontwikkeling binnen de kernen, vanuit de Monitor Wonen en Zorg Provincie Gelderland 2016, zien we een soortgelijk beeld namelijk:

- Dat het inwoneraantal in de meeste kernen daalt. Behalve in de kernen Ubbergen, De Horst/Groesbeek en Ooij;
- Dat als we kijken naar de groep 85+ we in alle kernen een stijging zien van het aantal inwoners dat 85 jaar en ouder is, in de periode 2016-2046. Gemiddeld stijgt het aantal personen met 189%, dat is een absolute stijging van 1735 personen;
- Dat het aantal jongvolwassenen (15-30 jaar) in de meeste kernen daalt. Gemiddeld is dat een daling van 24%, met een absolute daling van 1316 personen.

	Aantal inwoners			Inwoners 85 +			Inwoners 15-30 jaar		
	2016	2046	% ontwikkeling	2016	2046	% ontwikkeling	2016	2046	% ontwikkeling
Groesbeek	13.753	13.297	-3,0%	459	1.379	200,0%	2.317	1.721	-26,0%
Berg en dal	2.022	2.004	-1,0%	93	117	26,0%	278	264	5,8%
Breedeweg	2.611	2.356	-10,0%	35	217	520,0%	429	299	9,2%
Horst	1.223	1.283	5,0%	25	71	184,0%	231	191	-17,0%
Ubbergen	473	568	20,0%	4	19	375,0%	80	100	25,0%
Beek	3.679	3.174	-14,0%	137	251	83,0%	512	326	-26,0%
Ooij	2.685	2.719	4,0%	36	149	314,0%	324	321	-1,0%
Leuth	1.685	1.699	1,0%	21	100	376,0%	262	220	-16,0%
Kekerdom	512	505	-3,0%	4	26	550,0%	80	64	-20,0%

Millingen aan de Rijn	5.915	5.301	-10,0%	106	326	208,0%	895	586	-35,0%
-----------------------	-------	-------	--------	-----	-----	--------	-----	-----	--------

Bron: Monitor Wonen en Zorg Provincie Gelderland 2016

4.1.3 Overzicht woningbouwopgave in relatie tot woningbouwplanning 2020-2029

- De maatschappelijke impact van de woningbouw op de bevolkingsontwikkeling is in de dorpen Beek, Berg en Dal, Breedeweg, Kekerdom en Heilig Landstichting beperkt.
- In de dorpen Groesbeek, de Horst, Leuth, Ooij en Millingen zal deze impact groter zijn door het volume aan gepland te bouwen woningen.
- Door huishoudverdunding (aantal eenpersoonshuishoudens onder jongeren die steeds later gaan samenwonen) en de vergrijzing zal de impact op sportaccommodaties slechts beperkt zijn.

	Beek	Berg en Dal	Breedeweg	De Horst	Groesbeek	Heilig Landstichting
1. Woningbouw planning	36	37	37	75	586	14
2. Woningmarkt onderzoek	137,5	137,5	57,5	22,5	520	15
3. Saldo	-101,5	-100,5	-20,5	52,5	66	1
	Kekerdom	Leuth	Millingen	Ooij	Ubbergen	Eindtotaal*
1. Woningbouw planning	20	73	114	140		1222
2. Woningmarkt onderzoek	5	42,5	165	77,5	15	1195
3. Saldo	15	30,5	-51	62,5	-15	27

4.2 Deelconclusie demografische ontwikkeling:

Op basis van wat we weten over de invloed van deze demografische ontwikkelingen op deelname en accommodatiegebruik voor sport, cultuur en dorpshuizen is de te verwachten impact dat:

a. Bij een gelijkblijvend inwoneraantal mag je verwachten dat deelname en accommodatiebehoefte voor cultuur, sport en dorpshuizen ook gelijk blijft.
b. Kijkend naar de bevolkingssamenstelling zien we echter een verschuiving van de samenstelling van de bevolking wat zal resulteren in een verschuiving in behoefte en deelname aan type sport en cultuur en daarmee samenhangende accommodaties. Hier wordt in hoofdstuk 4.2 verder op ingegaan.
c. De daling van het aantal jeugdigen tot 24 jaar (vooral jeugd van 12 tot 19 sport 71% wekelijks) zal een verminderde behoefte aan (buitensport) accommodaties tot gevolg hebben.
d. Een toename van het aantal ouderen (van 65 jaar en ouder sport 35% wekelijks) zal weinig effect hebben op de veldsporten.
e. Een toename van ouderen zal betekenen dat er meer gebruik van de openbare ruimte wordt gemaakt voor (sport-)activiteiten en meer gebruik van de accommodaties voor ontmoeten (dorpshuizen).
f. De woningbouw planning zal alleen in de dorpen Groesbeek, De Horst, Ooij, Leuth en Millingen een bescheiden positief effect hebben op het gebruik van de sportaccommodaties.

4.3 Onderzoek naar sportdeelname en ledenontwikkeling sport.

In dit hoofdstuk beschrijven we de te verwachten ontwikkeling van sportbehoefte en daaraan gelieerd accommodatiebehoefte in Berg en Dal. We hebben daarbij gekeken naar de prognoses over bevolkingsontwikkeling. Daarnaast zijn de ledenontwikkeling bij de sportbonden (landelijk en voor Berg en Dal, Kennis informatie Systeem Sport, KISS zie bijlage 6) en de ledenaantallen bij sportclubs (subsidiegegevens bijlage 5) over de afgelopen jaren onderzocht.

We hebben daarbij extra aandacht voor de sporten die een eigen accommodatie hebben in onze gemeente. Dat zijn de sporten: voetbal, tennis, korfbal, petanque en paardrijden.

Op basis van deze informatie en op basis van wat we weten over de invloed hiervan is de impact beschreven over de te verwachten ontwikkeling in sportbehoefte en accommodatiebehoefte (uitgesplitst naar type sport).

4.3.1 Uitkomsten Kennis informatie Systeem Sport (KISS-rapportage)

We hebben een rapportage laten opstellen naar sportdeelname en de ledenontwikkelingen bij de sportbonden. De landelijke ontwikkelingen zijn daarbij afgezet tegen die in Berg en Dal. Na analyse van de beschikbare KISS gegevens over sportdeelname en lidmaatschappen van verenigingen zien we het volgende beeld voor Berg en Dal: (zie bijlage 6)

Algemeen

- Sportdeelname (4x sporten per maand) groeit landelijk van 58,1% in 2015 tot 64,8% in 2019.
- Georganiseerde sport daalt van 25,5% in 2017 naar 24,7% in 2019.
- Het percentage inwoners dat lid is van één of meer sportbonden in Berg en Dal is met 26,8% hoog in vergelijking met provincie Gelderland (26% gemiddeld) en Nederland (24,7% gemiddeld);
- De top tien sporten waarvan inwoners in Berg en Dal lid zijn, zijn: voetbal (3269), tennis (1440), sportvissen (826), golf (625), wandelen (413), korfbal (384), gymnastiek (356), volleybal (304), hockey (246) en bridge (246).
- Het percentage inwoners dat lid is van de KNVB (voetbal), KNLTB (tennis) en KWBN (wandelen) en KNKV (korfbal) is in Berg en Dal hoog in vergelijking met het gemiddelde in Nederland.
- De sport hockey is een sport waarbij 279 inwoners lid zijn van de desbetreffende bond, ondanks dat er geen hockeyclub is in Berg en Dal. Dit zijn inwoners die spelen bij een club in een andere gemeente.

Aantal inwoners lid van sportbond	2019	2018	2017	Vershil
Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond	3269	3330	3400	-131
Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond	1440	1429	1380	60
Sportvisserij Nederland	826	802	808	18
Nederlandse Golf Federatie	625	634	627	-2
Koninklijke Wandel Bond Nederland	413	383	371	42
Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond	384	403	454	-70
Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie	356	367	346	10
Nederlandse Volleybal Bond	304	314	332	-28
Koninklijke Nederlandse Hockey Bond	279	286	270	9
Nederlandse Bridge Bond	246	255	249	-3

Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie	228	252	265	-37
Nederlandse Jeu de Boules Bond	48	48	50	-2

Lidmaatschap naar leeftijd

- De sporten voetbal, korfbal, hockey, volleybal en gymnastiek zijn sporten waar voornamelijk of alleen maar jongeren/jongvolwassenen lid zijn van de desbetreffende bond. Lidmaatschap neemt hierbij af naarmate leeftijd toeneemt.
- De sporten golf, wandelen, bridge en jeu de boules zijn sporten waar voornamelijk ouderen in de leeftijd 65+ lid zijn van de desbetreffende sportbond.
- De sporten paardrijden, vissen en tennis zijn sporten waar inwoners van alle leeftijden lid zijn van de desbetreffende sportbond. Een redelijke gelijkmatige leeftijdsopbouw van het ledenbestand.

Ontwikkelingen in ledental

- Aantal inwoners dat lid is van één van de volgende sportbonden is gestegen: tennis, wandelen, sportvissen, gymnastiek en hockey.
- Aantal inwoners dat lid is van één van de volgende sportbonden is gedaald: voetbal, korfbal, volleybal en paardrijden.

Concluderend:

- Het sportlandschap in Berg en Dal en daarbuiten biedt voldoende de mogelijkheid voor inwoners in alle leeftijdsfasen om een sport te beoefenen die past bij hun behoefte.
- Het aantal sportende inwoners in georganiseerd verband in onze gemeente is hoger dan landelijk en in de provincie Gelderland.

4.3.2 Ledenontwikkeling buitensport Berg en Dal

Na analyse van de beschikbare gegevens uit de gemeentelijke administratie blijkt over de veldsporten (voetbal, tennis, korfbal) het volgende te zeggen is:

- In 2020 zijn voetbalclubs het grootste met een gemiddeld aantal leden per club van 459. Gevolgd door tennisclubs met gemiddeld 275 en daarna korfbalclubs met een gemiddeld aantal leden van 160.

Als we vervolgens gaan kijken naar de ontwikkeling van het ledenaantal bij en populariteit van de sporten op basis van gegevens uit de gemeentelijke administratie en de KISS rapportage zien we de volgende historische ontwikkeling:

Voor voetbal

- Bij voetbalclubs zien we een daling van het aantal leden van 5319 (2016) naar 4590 (2020). Dit is een afname in vier jaar van 729 leden, waarvan 418 jeugdleden.
- Bij acht van de tien voetbalclubs is het ledenaantal afgenomen;
- Er zijn grote verschillen tussen clubs. Zo blijkt dat bij één van de voetbalclubs het ledenaantal is afgenomen met 479 leden (60% afname) en bij een andere club het ledenaantal is toegenomen met 140 leden (12% toename).
- Populariteit van voetbalsport in Berg en Dal is afgenomen. Aantal inwoners dat lid is van de voetbalbond in Berg en Dal is in de periode van 2017-2019 gedaald met 4%.

Ledenaantallen clubs - gemeente	2016	2018	2020	Vershil
Voetbal totaal	5319	5183	4590	-729
Tennis totaal	1450	1478	1480	30

Korfbal totaal	539	573	556	17
Inwoners lid sportbond - KISS	2019	2018	2017	Vershil
Totaal voetbal	3268	3338	3400	-132
Totaal tennis	1440	1429	1380	60
Totaal korfbal	384	403	454	-70

Voor tennis

- Bij tennisclubs zien we een stijging van het aantal leden van 1450 (2016) naar 1480 leden (2020). Dit is een stijging van 30 personen. We zien deze stijging voornamelijk bij de jeugd in de periode met 81 personen.
- Bij drie van de zes clubs is sprake van een stijging van het ledenaantal. Bij de andere drie clubs sprake van een daling. Dit zijn echter geen grote stijgingen of dalingen. Ledenaantal bij clubs is vrij stabiel.
- Populariteit van de tennissport in Berg en Dal is toegenomen. Het aantal inwoners dat lid is van de tennisbond in Berg en Dal is van 2017-2019 gestegen met 4%.

Voor korfbal

- Bij korfbalclubs zien we een ledental dat redelijk stabiel is gebleven in 2016 was het ledenaantal 539 en in 2020 was dat 556. Een stijging van ledenaantal van 17 leden. Wel zien we een lichte daling in het aantal jeugdleden met 22 personen.
- Bij de helft van de korfbalclubs is er een lichte stijging en bij de andere helft een lichte daling van het ledental.
- Populariteit van de korfbalsport in Berg en Dal is afgenomen. Het aantal inwoners dat lid van de korfbalbond in Berg en Dal is van 2017-2019 gedaald met 15%.

Voor de overige sporten

- Bij de paardensportvereniging, petanque vereniging en kunstrijwielvereniging waar de gemeente een subsidierelatie mee heeft zien we een redelijk stabiel ledental over de periode 2016 – 2020.

Ledenaantal overige sporten - gemeente	2016	2020	Vershil
Paardensportvereniging De Veldruiters Millingen	68	79	11
Petanque vereniging Beek	66	58	-8
Kunstrijwielvereniging Juliana/bicycle team	121	122	1

4.4 Deelconclusies ledenontwikkeling buitensport Berg en Dal

- In de afgelopen periode 2016-2020 is het ledental bij voetbalclubs gedaald met 729 waarvan 429 jeugdleden. Dit betekent een afname van accommodatiebehoefte en accommodatiegebruik. Wanneer de daling van het ledenaantal bij deze clubs zoals ingezet doorzet, betekent dat een verdere daling aan accommodatiebehoefte voor voetbal. Dit is van invloed op de (financiële) vitaliteit van de voetbalclubs. Een dalend ledenaantal heeft namelijk direct effect op de financiën, is van invloed op inkomsten uit contributiegelden en horecaexploitatie. Daarnaast heeft dit effect op het beschikbaar aantal vrijwilligers en is dit van invloed op het formeren van volwaardige teams voor de competitie.

<p>b. In de afgelopen periode 2016-2020 is het ledental van tennisclubs gestegen. Opvallend is de relatief grote stijging van het aantal jeugdleden. Kijken we naar de clubs dan is er bij drie van de vijf tennisclubs sprake van een stijging van het ledental en dus bij twee clubs sprake van een daling. Als deze trend zich voortzet dan zal naar verwachting het ledental licht stijgen en daarmee is de vitaliteit van de clubs gewaarborgd. Dit betekent ook een lichte toename van de accommodatiebehoefte en gebruik voor tennis. Tennis is een sport die ook door relatief veel ouderen wordt beoefend. Een vergrijzing van de samenleving zal naar verwachting een positief effect hebben op het ledental van tennisclubs.</p>
<p>c. In de afgelopen periode 2016-2020 is het ledental van korfbalclubs redelijk stabiel gebleven. Bij de helft van de clubs is sprake van een lichte stijging van het ledental en bij de andere helft sprake van een lichte daling. Als deze trend zich voortzet dan zal naar verwachting het ledental relatief stabiel blijven en daarmee de vitaliteit van de clubs ook relatief stabiel. Verder zal er ook geen grote verandering te verwachten zijn in de accommodatiebehoefte en gebruik.</p>

4.5 Onderzoek naar deelname aan cultuur

In deel beschrijven we de ontwikkelingen binnen cultuur die van invloed zijn op de cultuurdeelname en de daarmee gepaarde accommodatiebehoefte in de gemeente Berg en Dal. Daarbij hebben we gekeken naar de bevolkingsontwikkeling en daarnaast de ontwikkeling in ledenaantallen bij muziekverenigingen/schutterijen in de afgelopen jaren.

4.5.1 Deelconclusies demografische ontwikkelingen en betekenis voor cultuur

<p>a. De daling van de het aantal jeugdigen tot 24 jaar (vooral jeugd van 12 tot 19) zal geen grote gevolgen hebben aan accommodaties voor cultuur tot gevolg hebben.</p> <ul style="list-style-type: none"> o In het volgende hoofdstuk wordt de cultuurdeelname van 6- tot 11-jarigen en 12- tot 19-jarigen verder beschreven.
<p>b. Een toename van het aantal ouderen (65 jaar en ouder) resulteert naar verwachting in een toename aan cultuurdeelname en accommodatiebehoefte;</p> <ul style="list-style-type: none"> o Voor deze groep wordt het buurthuis/wijkcentrum een belangrijke voorziening voor cultuurdeelname.

4.5.2 Ledenontwikkeling binnen cultuur landelijk.

- Verreweg de meeste verenigingen hebben leden in de leeftijd tussen 50 en 80 jaar.
 - Kinderen en jongeren zijn het minst vertegenwoordigd.
- Percentage verenigingen dat leden in een bepaalde leeftijdscategorie heeft:

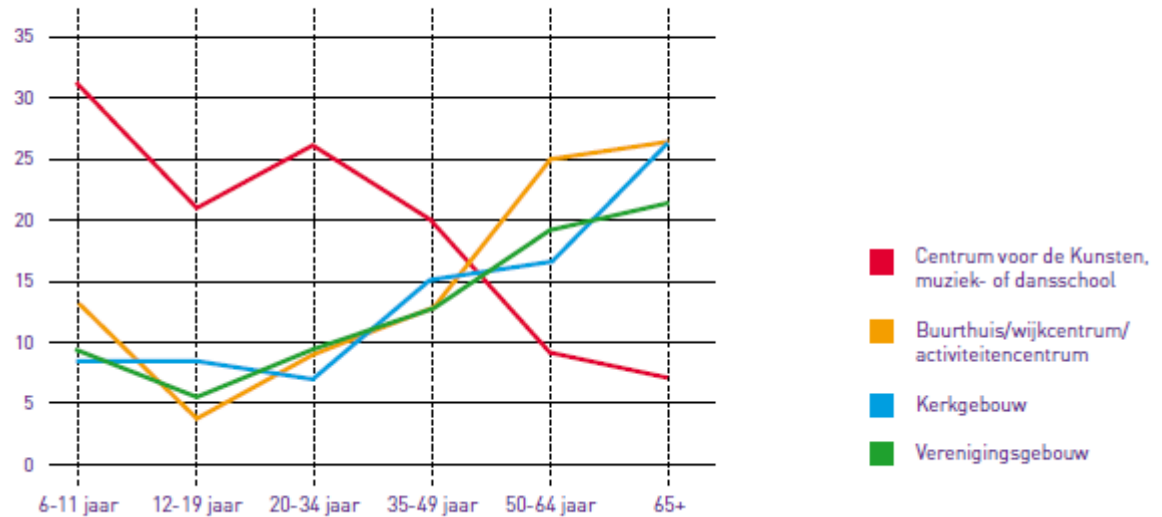
11 jaar of jonger	14%
12 t/m 19 jaar	23%
20 t/m 34 jaar	46%
35 t/m 49 jaar	66%
50 t/m 64 jaar	91%
65 t/m 80 jaar	83%

Bron: VerenigingsMonitor 2018

- Meer dan de helft van de verenigingen zei in 2018 dat het ledenbestand in de drie jaar daarvoor was vergrijsd. Vergrijzing hoeft geen bedreiging te zijn, mits het de vereniging lukt om nieuwe leden te blijven werven. Door de toename van de vergrijzing zou dit moeten lukken omdat verenigingen een belangrijke vrije tijdsbesteding is voor 50+ers.
- Ruim twee derde van de beoefenaars voert zijn of haar activiteiten thuis uit.

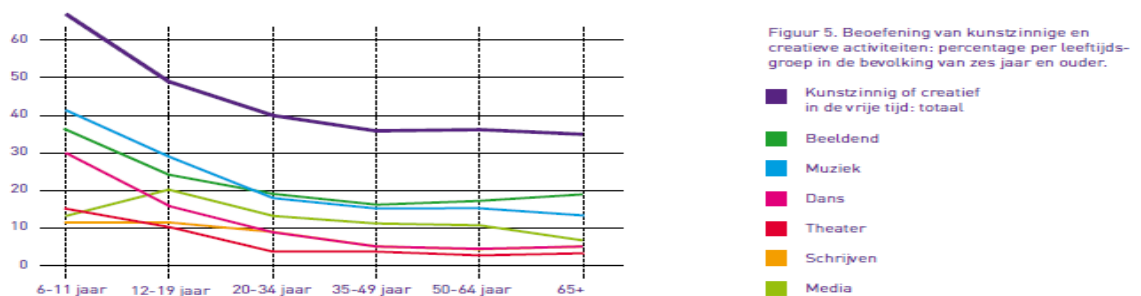
- Ruim 40 procent maakt (ook) gebruik van werk-, oefen- of lesruimte elders. Een centrum voor de kunsten/muziek- of dansschool en het buurthuis/wijkcentrum worden daarvoor het meest genoemd. De 6- tot 11-jarigen gebruiken meer de muziekscholen en de ouderen vaker het buurthuis, wijkcentrum of kerk.

Figuur 19. Gebruik van ruimte buiten de eigen woning voor kunstzinnige en creatieve activiteiten: percentage van beoefenaars die ruimte elders gebruiken, naar leeftijdsgroep

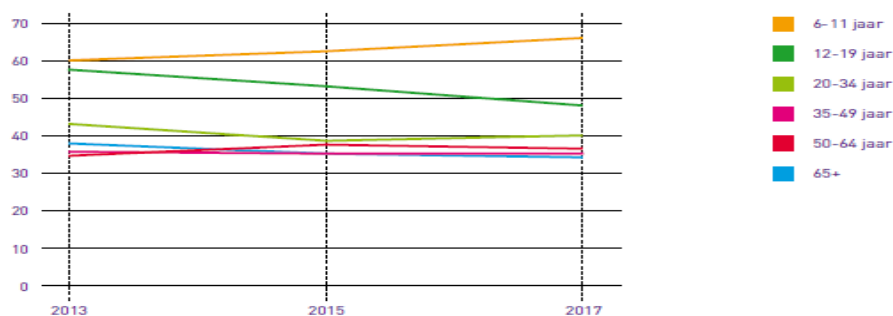

Bron: Monitor Amateurkunst 2017

- Het aandeel van beoefenaars onder kinderen en jongeren is een stuk hoger dan onder volwassenen. Dit geldt voor alle activiteiten. Het is opvallend dat het aandeel beoefenaars onder 6- tot 11-jarigen de afgelopen jaren toeneemt, terwijl het aandeel beoefenaars onder 12- tot 19-jarigen daalt. Deze ontwikkeling geldt voor alle activiteiten.

Figuur 6. Beoefening van kunstzinnige en creatieve activiteiten per leeftijdsgroep: percentage van de totale bevolking van zes jaar en ouder in de periode 2013-2017

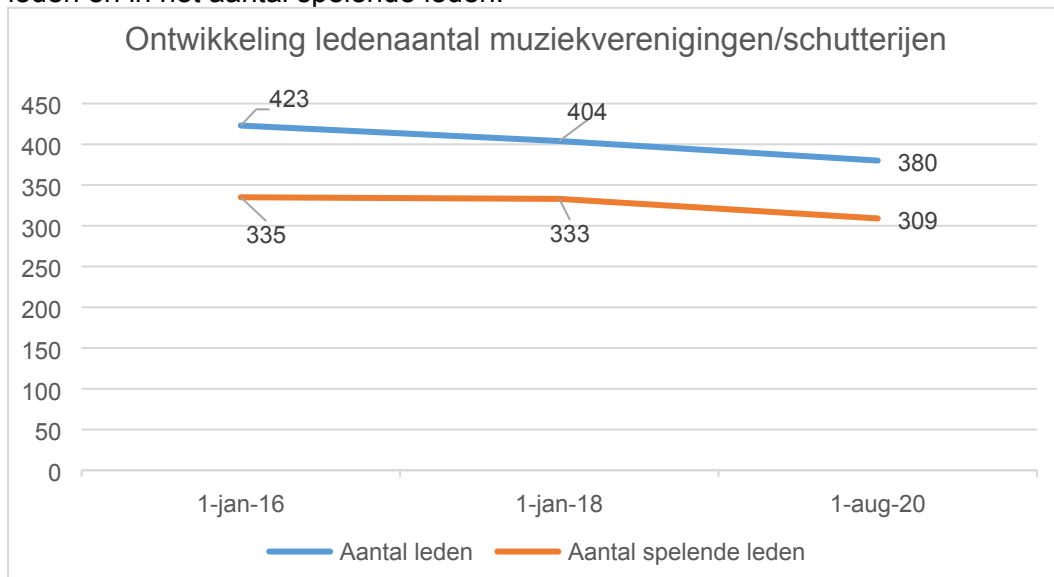
Bron: Monitor Amateurkunst 2017

- Gemiddeld hebben verenigingen voor kunstbeoefening 41 vaste leden.
- Twee derde van de verenigingen werft actief leden. Bij de meerderheid bleef het ledenaantal gelijk (46%) of steeg het (20%) in de periode van 2015-2018. Bij een derde daalde het ledenaantal.
- De muziekverenigingen zagen het vaakst een daling, en toneelverenigingen het vaakst een stijging van het aantal leden.

Bron: verenigingsmonitor 2018

4.5.3 Ledenontwikkeling Berg en Dal.

- Als we kijken naar de muziekverenigingen/schutterijen in de gemeente Berg en Dal zien we tussen 1 januari 2016 en 1 augustus 2020 een daling in het totaal aantal leden en in het aantal spelende leden.

Bron: aantal leden + jaarlijkse subsidie

4.6 Deelconclusies cultuur:

a. Culturele verenigingen zijn een belangrijke culturele voorziening voor 50+'ers. Vergrijzing kan een gunstig effect hebben op de ledenaantallen.
b. 6- tot 11-jarigen maken het meest gebruik van een centrum voor de kunsten/muziek- of dansschool.
c. 50+'ers maken het meest gebruik van het buurthuis/wijkcentrum. Daarnaast maakt deze groep ook veel gebruik van een kerkgebouw voor culturele activiteiten.
d. Het aandeel beoefenaars onder 6- tot 11-jarigen neemt de afgelopen jaren toe, terwijl het aandeel beoefenaars onder 12- tot 19-jarigen daalt; <ul style="list-style-type: none"> ○ Het gaat hierbij om het beoefenen van de volgende activiteiten: beeldend, muziek, dans, theater, schrijven en media; ○ Alleen muziek (fanfares en muzieklessen) en dans (ballet en dansmarieken) zijn op dit moment onderdeel van het subsidiebeleid van de gemeente Berg en Dal.
e. Van de verenigingen zagen muziekverenigingen in de periode van 2015-2018 het vaakst een daling van het aantal leden.
f. In de gemeente Berg en Dal zien we in de periode van januari 2016-augustus 2020 ook een daling van het aantal leden met 11%. Hierdoor zitten 2 fanfares in de gevarezone om subsidie te kunnen blijven ontvangen. (15 leden is ondergrens voor subsidie).
g. De daling van ledenaantallen kan gevolgen hebben voor het instant houden van accommodaties. In de gesprekscyclus nemen we dit mee.

5. Inhoudelijke trends en ontwikkelingen accommodaties

We onderscheiden hier sociaal-maatschappelijke en sociaaleconomische trends, en de accommodatie gerelateerde ontwikkelingen die de komende jaren van invloed zijn op het gebruik van maatschappelijke accommodaties.

5.1 Sociaal-maatschappelijk trends

- Door de toegenomen mobiliteit zijn mensen in de regel in staat en bereid langer te reizen voor hun vrijetijdsbesteding.
- Gebruikers van maatschappelijke accommodaties stellen hogere eisen aan de kwaliteit van deze accommodaties, zowel op het voorzieningenniveau, het activiteitsaanbod als de dienstverlening.
- Mensen ondernemen meer activiteiten in minder tijd, zijn sneller uitgekeken op een activiteit, de zogenaamde zapcultuur.
- De kwaliteit en continuïteit van vrijwilligersorganisaties staan onder druk vanwege minder vrije tijd, vergrijzing en individualisering. Veel maatschappelijke accommodaties worden gerund door vrijwilligers.
- Door vergrijzing zullen accommodaties voor ontmoeten beter gebruikt gaan worden door senioren. Daar zal rekening mee gehouden moeten worden.
- Financieel onzekere tijden kunnen noodzaken tot bezuinigingen bij gemeenten. Onder meer de decentralisaties in het sociaal domein en de bezuinigingen mbt de jeugdhulpverlening plaatsen de gemeente voor financiële vraagstukken, en noopt gemeenten tot het maken financiële (andere) keuzes.
- De hoeveelheid vrije tijd van Nederlanders is al jaren stabiel. Ook de verdeling van de vrije tijd over de verschillende typen vrijetijdsactiviteiten is stabiel. Aan mediagebruik besteedden we zo'n 19,6 uur in 2016, aan recreatieve activiteiten en ontspanning 14,3 uur, aan sociale contacten 8,2 uur en aan vrijwilligerswerk en bijeenkomsten 1,7 uur.
- Toenemend belang van gezonde leefstijl. Nederlanders vinden gezondheid het allerbelangrijkste in het leven.
- Individualisering en informalisering zetten de komende jaren door.

5.2 Wettelijke ontwikkelingen

- Duurzaamheid is belangrijk. Energieneutraal en klimaatneutraal zijn beleidsdoelen geworden. Bouwbesluit wordt hierop steeds vaker aangepast. Bouwbesluit 2012 geeft voorschriften voor veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu. Een gebouw moet altijd voldoen aan deze voorschriften.
- Verder zijn er wijzigingen met betrekking op de volgende aspecten van een nieuw te bouwen gebouw: 'gebruiksveiligheid', 'geluid', 'brandveiligheid', 'toegankelijkheid', 'duurzaamheid' en 'gezondheid' die in 2021 in werking gaan treden.
- Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen om alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder uit te voeren. Energiebesparingsplicht.
- Voor alle nieuwbouw, zowel woningbouw als utiliteitsbouw, geldt dat de vergunningaanvragen vanaf 1 januari 2021 moeten voldoen aan de eisen voor [Bijna Energieneutrale Gebouwen](#) (BENG). Die eisen vloeien voort uit het Energieakkoord voor duurzame groei.
- In het klimaatakkoord ligt vastgelegd voor het onderdeel 'gebouwde omgeving' dat twaalf sectoren in het maatschappelijk vastgoed een sectorale routekaart opstellen met betrekking tot het CO₂-arm maken van hun vastgoed. De 12 sectoren zijn:

Rijksvastgoedbedrijf, VNG, IPO, Politie, PO en VO, MBO, HBO en WO, zorg- en sportvastgoed en monumenten.

- De [routekaart gemeentelijk maatschappelijk vastgoed](#) is vastgesteld door het bestuur van Vereniging Nederlandse Gemeenten.

5.3 Trends en Ontwikkelingen Sport(accommodaties)

- Georganiseerd sporten neemt af als gevolg van individualisering, flexibilisering van de arbeid. Dit heeft gevolgen voor sportaccommodaties.
- De sporter stelt zich steeds meer op als consument en minder als verenigingslid c.q. verenigingsvrijwilliger. Het georganiseerd sporten in verenigingsverband neemt af, terwijl de sportdeelname daarentegen toeneemt. De individuele sport of het 'bewegen in kleine groepen' wint steeds meer aan terrein. We denken daarbij aan hardlopen, mountainbiken, fietsen, wandelen. Deze individualisering in de sport, en daarnaast het op hogere leeftijd bewust bewegen ('een balletje slaan' bij tennis, en 'walking football') laat zien dat het gebruik van (buiten)sportaccommodaties verandert. Deze sporten worden vooral in de openbare ruimte beoefend.
- Deze wens tot ongebondenheid heeft tot gevolg dat onze inwoners op andere en wisselende plekken gaan sporten, op door hen gewenste tijdstippen. Sporten gebeurt dan ook steeds meer in de openbare ruimte.
- Kinderen groeien steeds vaker op in gezinnen waar ook gesport wordt. Uit literatuur is bekend dat voor sport en bewegen voorbeeldgedrag van de ouders een belangrijke rol speelt. Met de stijgende sportdeelname onder volwassenen in het recente verleden is te verwachten dat toekomstige kinderen ook meer zullen blijven sporten.
- In de periode 2001 tot 2016 hebben veldsporten, zaalsporten en zwemmen aan populariteit ingeboet. Voor de laatste twee zien we over de periode van 2001 – 2016 net geen halvering. Zaal sport wordt sterk beïnvloed door terugloop van turnen/gymnastiek. De vraag naar gemeentelijke sportaccommodaties voor zaalsporten en zwembaden neemt daarmee af.
- Er is een routekaart voor duurzaamheid van sportaccommodaties. <https://sportengemeenten.nl/dossiers/routekaart-verduurzaming-sport/> of [routekaart verduurzaming sport](#). Deze is tot stand gekomen en vastgesteld middels ondertekend door Vereniging Sport en Gemeenten (namens gemeenten), NOC*NSF (namens georganiseerde sport), Min VWS (namens de Rijksoverheid) en POS (namens ondernemende sport). Verder heeft onder de provincie Gelderland middels ondertekening aangegeven bij te willen dragen aan het ondersteunen van vastgoedeigenaren (clubs en gemeenten) bij de realisatie van deze ambities.
- Kunstgrasvelden moeten vanaf 2027 voldoen aan milieu eisen om omgevingsvreemde elementen te weren buiten het sportpark. Voor kunstgrasvezels en de infill moeten voorzieningen worden aangebracht om uitloop te voorkomen.
- Voor bestaande bouw geldt een energiebesparingsverplichting.

5.4 Trends en ontwikkelingen welzijnsaccommodaties (dorps- en kulturhusen)

- De veranderende samenstelling van de bevolking maakt dat er andere wensen/eisen zijn aan de leefomgeving. Dit kan ook gevolgen hebben voor het soort en aantal accommodaties.
- Veel dorpshuizen zijn verouderd of de wensen van verenigingen en gebruikers zijn veranderd, waardoor de accommodatie niet altijd meer voldoet.
- In de regel kun je stellen dat dorpshuizen gezien de doelstelling en de doelgroep niet voldoende kunnen reserveren voor grote uitgaven als verbouw, renovatie of calamiteiten. Hiervoor wordt een beroep op de gemeente gedaan. Maatwerk.
- Vergrijzing maakt dat er steeds meer behoefte zal komen aan een fysieke ontmoetingsplek in de nabije omgeving.

- Het wordt steeds ingewikkelder een dorps huis of kulturhus door vrijwilligers te laten besturen. Beschikbaarheid van vrijwilligers met veel vrije tijd en kennis van zaken spelen daarbij een belangrijke rol.
- De participatiesamenleving en de wens om meer naar elkaar om te kijken en betrokken te houden bij de gemeenschap maakt dat een fysieke ontmoetingsplek in de directe omgeving belangrijk is. Zeker als door vertrek van cafe, buurtwinkel en of bankkantoor kaalslag aan voorzieningen heeft plaatsgevonden
- Er is een trend om uiteenlopende maatschappelijke voorzieningen te clusteren in één gebouw of complex. Soms ligt het primaat wat meer bij de 'culturele functie' en wordt het in de volksmond ook wel een Kulturhus of 'Cultuurcluster' genoemd. Hiermee worden accommodaties ook betaalbaar gehouden.
- Soms wordt de culturele functie (of soms sportfunctie) nadrukkelijk gekoppeld aan (de) 'maatschappelijke' functie(s). De Multifunctionele accommodatie (MFA) is dan ook een laagdrempelige inloop- en dagbestedingsvoorziening voor kwetsbare inwoners en een uitvalsbasis voor bijvoorbeeld het Sociaal wijkteam. Het bevorderen van de 'sociale samenhang' in het dorp of in de wijk vormt dan een belangrijk doel. Een koppeling van de muziekvereniging aan dorps huizen zou een gewenste ontwikkeling kunnen zijn.
- Accommodaties (ook sportaccommodaties) zijn zich steeds meer bewust van hun maatschappelijke functie en daardoor van de positie die zij innemen in de lokale samenleving.

5.6 Deelconclusies voor accommodatiebeleid.

a. Accommodaties en verenigingen hebben een maatschappelijke functie voor hun nabije omgeving. Die wordt belangrijker naarmate er meer functies worden gecombineerd.
b. Vanuit het oogpunt van betaalbaarheid is het clusteren van functies (multi functioneel gebruik) in één accommodatie een voordeel.
c. Er is minder behoefte aan sportaccommodaties doordat de leden van sportverenigingen dalen (door vergrijzing en door de trend van ongebonden willen sporten) Doordat mensen steeds vaker buiten verenigingen en/of buiten gemeentelijke accommodaties sporten, is een nieuwe aanpak essentieel om mensen te (blijven) bereiken en aan het sporten en bewegen te krijgen/houden.

6. Inhoudelijke trends en ontwikkelingen subsidies.

- Subsidiebeleid stuurt op maatschappelijke impact. In Berg en Dal zijn dat activiteiten om te kunnen sporten, ontmoeten, naar elkaar omkijken. Dat met zo weinig mogelijk regels om gemeenschappen te kunnen laten floreren. Om te kunnen floreren is de inzet om zoveel mogelijk activiteiten in de dorpen te behouden.
- Subsidie moet 'verdiend' worden, er staat een maatschappelijke tegenprestatie tegenover. Een subsidieaanvraag voor bekende activiteiten wordt automatisme. (recht op subsidie). Terwijl in het kader van transformatie de samenleving vaker uitgedaagd moet worden om met nieuwe ideeën te komen die aanzetten tot verbinding, leefbaarheid en gemeenschapszin. Omdenken zouden we moeten stimuleren. Bijv. door verlaging van de bestaande subsidies om met dat geld nieuwe impulsen te geven en mee te bewegen met de behoefte.
- Sommige gemeenten experimenteren met burgerbegrotingen en toekennen van subsidies door de bewoners van het eigen dorp.

6.1 Deelconclusies subsidiebeleid.

a. Het benutten van de kracht in de samenleving kan worden gestimuleerd door omdenken te stimuleren. Innoverende ideeën stimuleren door

subsidiemogelijkheden te creëren kan daarbij helpen. (verlaging van de huidige subsidies is een optie om hiervoor geld beschikbaar te krijgen).
b. Gebruik van dorpshuizen voor activiteiten als voorwaarde opnemen waar dat kan om zo multifunctioneel accommodatie gebruik te stimuleren.
c. Het samenvoegen van accommodaties stimuleren via investeringssubsidies. (dit staat al in de nadere regeling sportaccommodaties).
d. Experimenteer met subsidieverlening door de inwoners van het eigen dorp.

7 Eindconclusies

1. Accommodatiebeleid uit de nota Ontmoeten en Verbinden met accommodaties heeft aan de verwachtingen voldaan. De ontwikkelingen op demografisch gebied en de ledenaantallen maar ook de inhoudelijke ontwikkelingen (duurzaamheid, vrije tijdsbesteding, tekort vrijwilligers, betaalbaarheid) maken dat we scherpere keuzes moeten maken voor de toekomst.
2. De ledenontwikkeling bij de voetbalverenigingen heeft een zodanige daling dat ze een veldenoverschot hebben. Omwille van betaalbaarheid en de verwachte investeringen in de toekomst kunnen een aantal scenario's overwogen worden. Hierbij kan worden gedacht aan: * Samenvoegen en verplaatsen van clubs (naar een ander sportpark) * Afstoten accommodaties en komen tot kernaccommodaties.
3. Ledenontwikkeling bij korfbal en tennis is stabiel of stijgt in onze gemeente.
4. Door vergrijzing is het laatste ontmoetingspunt in de wijk steeds belangrijker aan het worden. Behoud van dorps en kulturhusen om nabij te ontmoeten is en blijft belangrijk. Om dit belang te onderstrepen zouden zoveel mogelijk activiteiten in dorps- en gemeenschapshuizen hun plek moeten hebben. (nabij toegankelijk, leefbaarheid, exploitatievoordeel, vergrijzing). Dorpshuizen en kulturhusen die een maatschappelijke impact hebben wil je behouden voor je dorp.
5. In het kader van 'beter, slimmer en goedkoper' is verdergaande samenwerking van sportverenigingen, samenvoegen van accommodaties en multifunctioneel gebruik van accommodaties gewenst. Dit komt de kwaliteit, de betaalbaarheid en de toekomstbestendigheid en vitaliteit van verenigingen ten goede.
6. Door een veranderende samenstelling van de bevolking, een meer consumptief sportgebruik, verdergaande individualisering, grotere mobiliteit en de ledendaling bij verenigingssporten is een keuze voor kernaccommodaties gerechtvaardigd. Behoud van zoveel mogelijk voorzieningen in de dorpen is dan niet meer leidend maar daarvoor in de plaats komt het behoud van diversiteit en continuïteit binnen aanvaardbare afstand.
7. Door de toename van individuele sporten als wandelen, fietsen, mountainbiken wordt de openbare ruimte steeds belangrijker. Het faciliteren daarvan moet zeker aandacht krijgen.
8. Subsidieverlening is opgehangen aan een systeem (recht op subsidie als aan de voorwaarden is voldaan). Daarmee wordt subsidie een automatisme en vanzelfsprekendheid. Om meer uit de samenleving te halen en deze te stimuleren nieuwe ideeën te ontwikkelen (omdenken), kunnen we onderzoeken of we kunnen werken met subsidies voor innoverende ideeën. Een impuls geven aan samenwerking, innovatie en opzetten van projecten door verenigingen en stichtingen of inwoners. Hiermee wordt de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties meer gestimuleerd.
9. We zien dat de wettelijke eisen voor gebouwen steeds zwaarder worden. Te verwachten valt dan ook dat zowel voor nieuwbouw als voor bestaande bouw de gestelde eisen aan accommodaties en daarmee de investeringslasten zullen stijgen. Dit zie je ook ontstaan bij de benodigde investeringssubsidies voor voetbal, korfbal en tennis. Betaalbaarheid komt daarmee in discussie.

10. Het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid is ook maatgevend voor het accommodatiebeleid.
11. De financiering van duurzaamheidsbeleid voor maatschappelijk vastgoed is voor bestaande bouw vooral gekoppeld aan duurzaamheidsleningen. Deze verbeteringen hebben vaak een terugverdieneffect waardoor subsidies hiervoor zijn afgeschaft.
12. Sporten draagt bij aan een gezonde leefstijl. De ontwikkeling van individualisering en informalisering zal naar verwachting leiden tot een verschuiving naar andere vormen van sport. Sportdeelname stijgt maar sporten in verenigingsverband daalt (bijlage 4). Om mensen toch te kunnen blijven bereiken en te overtuigen van een gezonde leefstijl blijft sportstimuleringsbeleid ook voor de toekomst van belang.

Hoofdstuk 8 Het verdere proces.

De evaluatie van het accommodatiebeleid geeft onze ervaringen weer over de afgelopen 5 jaar. De ervaring en de ontwikkelingen zowel demografisch als inhoudelijk maken het mogelijk in gesprek te gaan met de accommodatiebeheerders. Dat gaan we ook doen.

De ervaringen met het accommodatiebeleid zullen daarbij zeker ook aan de orde komen. Maar ook de kwaliteit en de betaalbaarheid van alle accommodaties en hoe de toekomst wordt gezien.

De uitkomsten en aanbevelingen worden met u als gemeenteraad gedeeld. (verwachting is tweede kwartaal 2022). We zullen daarvoor een zogenaamd koersdocument opstellen.

Een goed gesprek vereist ook een kader vooraf. Een kader wat voldoende ruimte biedt aan de accommodatiebeheerders maar ook genoeg handvatten biedt om koers te kunnen zetten. Dat kader hopen we van de gemeenteraad te krijgen op 6 april. Dat willen we doen door zichtbaar te maken aan welke knoppen er gedraaid kan worden. De gemeenteraad kan dan aangeven aan welke knoppen gedraaid mag worden.

Zoals al aangeven is het kader niet in beton gegoten en is het richtinggevend. Besluiten worden hierover pas genomen nadat ook de verenigingen zijn gehoord.

Het proces in een notendop:

1. Ophalen kader en gewenste ontwikkelingen bij de gemeenteraad op basis van een discussienotitie: 6 april 2021.
2. Opgehaalde kader als leidraad laten vaststellen door het college in april 2021
3. Gesprekscyclus met alle organisaties vanuit het kader van de raad en de ervaringen en wensen van de verenigingen en organisaties (april- november 2021).
4. Bijstellen en aanvullen evaluatie accommodatiebeleid.
5. Koersdocument met een toekomstperspectief met de koers voor een inhoudelijk en kwalitatief goede voortzetting van het beleid of wat daar voor nodig is. Hierbij komen betaalbaarheid, toekomstbestendigheid en samenwerking of samengaan aan bod (mei/juni 2022).
6. Uitwerking koersdocument (na vaststelling gemeenteraad).

Opgesteld door de projectgroep evaluatie en herijking accommodatiebeleid, d.d. 5 maart.